

17. november 2023

UKA23/7

2024-mut Aningaasanut Inatsisissap pingajussaaneerpeqarnera Siumumit ima oqaaseqarfigissavarput.

Aallarniutigalugu Siumumiit qujajumavungut aningaasaqarnermut Inatsisissamut sunniuteqarnitsinni pitsaasumik suleqatigiissimanitsinnut. Nunatta ukiunut tulliuuttunut aningaasaqarnikkut toqqissisimasumik inissisimaannarnissaanut qulakkeerinneqataaffigisatsinnut.

Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliami ilaasortaqativut, minnerunngitsumik allatsivut qasusuillutik tunniusimalluinnarlutik pitsaalluinnartumik sullissinerannut qutsavigaavut.

Naalakkersuisut, minnerunngitsumik Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Naalakkersuisoq atorfilittaalu pitsaasumik naammassisaqarfiulluurtumut suleqatigiinnitsinnut qujanarujussuaq.

Siumumi Aningaasanut Inatsisissaq aallartimmalli suliniutigisavut ukioq tullermut, ukiunullu missingersuusiorfiusunut timitalersorlungit aningaasalersuiffiginissaannut isumaqatigiinniarnit ingerlassimasavut angusaqarfigilluarsimallutigit oqaatigerusupparput.

Utoqqalinersiutilinnut Siusinaarluni soraarnerussutisialinnut pilersueqatigiittussaataanerup atorunnaarsinnera angusaq annertoorujussuuvoq, utoqqartatsinnut inunnullu pineqartunut aningaasaqarnikkut pitsaasumik sunniuteqartussamik aaqqiineq angusaavoq annertoorujussuaq. Utoqqalinersiutillit Siusinaartumillu soraarnerussutisiallit pilersueqatigiittussaataanerup atuukkunnaarnerata kingunerisaanik aningaasanik ulluinnarni atugassaminnik annertuumik iluaquserneqartussaapput.

Ukiakkut ataatsimiinneq aallartikkatsingu peqqinnissaqarfik annertuumik oqallisigaarput. Taamaattumik peqqinnissaqarfimmut ukiunut tulliuuttunut aaqqiissutaasinnaasunut iluarsisutaasinnaasunullu aningaasartalersuinerput angusaavoq annertoorujussuaq. Ukiunummi missingersuusiorfiusunut 114,5 millionit ullumikkut aningaasaliissutaareersut qaavisingut aningaasaliissutigeqqippavut. Taamatut angusaqarnerput Peqqinnissamut

Naalakkersuisumut Partiinut Attaviitsumullu isumaqatigiissuteqarnermi atsioqatigisatsinnut qujassutigaarput. Ilisimaaraarpulli Peqqinnissaq Pillugu Ataatsimiititaliarsuaq inassuteqaaterpassuarnik aningaasaliissutaaqqittut qaavisingut sulii annertunerujussuarnik aningaasaliisoqarnissaanik oqariartuuteqartoq. Siumumiillu siffialersittussat seeqqulersittussallu suliarineqarasuarnissaanik pingaartitsinerput oqariartuutiginikuuarput.

Siumumiit isumaqatigiinniarnierit ingerlanneranni oqariartuutiginikuuarput, aningaasaliinerunissamik pisariaqartitsineq annertoourujussuusoq, taamaakkaluartoq aamma pingaartillutingu naammassisinnaasavut assaallu sulisinnaasut naapertorlungit aningaasaliinissarput pingaaruteqartoq.

Aningaasanummi Inatsisissamut isumaqatigiinniarnitsinni aningaasalersugassarpassuarnik saqqummiussaqaarnikuuvungut. Siumumut pingaarutilerujussuovoq aningaasalersuutissatta siammasissumik inissitsiterluarnissaat. Pingaaruteqarpormi nunamut ataatsimut isiginnilluni aningaasalersuiffiginissaat.

Tamatumani ilaalluinnarpoq inoqarfiit akimorlungit ineriartortitsineq piussappat illuliortiternerit sineriammi siammasissumik aningaasalersuiffigineri. Taamatut pingaarnersiuinerup inuusuttunut inissiat inisiallu attartortittakkanik piffinni arlalinni ukiuni aggersuni sanaartornermut aningaasanik immikkoortitsinerup kinguneranik (Kullorsuarmi, Sarfannguani, Paamiuni, Narsami, Qasigiannuanilu inuusuttunut inissiat. Qaanaami, Upernavimmi, Uummannamilu inissiat attartortittakkat). Nunaqarfinni allani inuusuttunut inissiat, aammalu utoqqarnut pisinnaanerusunut inissiat Kommunit suleqatigalungit aningaasalersueqatigiinnissanik eqqartueqatigiittoqarnissaa kaammattuutigaarput.

Namminerisamik ineqarnissaq Siumup anguniagaasa pingaartilluinnagaasalu ilagaat. Taamaattumik qineqqusaarutigereerlugu illulioriaatsip 95/5 atuutseqqilernissaanik piviusunnngortitsinissatsinnut alloriarnerit siulliit Inatsisissap Inatsisartunit siullermeerneqarluni upernaamut aappassaaneerlugu pingajussaaneerlugulu akuersissutiginnissaa aalajangiiffigeqqammerparput. Akuerineqarpat naatsorsuutigilluinnarparput isorliunerusuni inoqarfinnilu minnerni illuliortiternerup unittuuissimanera qaangersinnaalissagipput. Inuusuttut ilaqutariinngorsimasut namminerisaminnik ineqarsinnaalernissaanik ammaassinermik kinguneqartussaq. Akuersissutigineqarsimaleriarpallu naatsorsuutigilluinnarparput qangatut atorluarneqarumaartoq.

Naalackersuisunulli sakkortuumik kaammattuutigaarput illulioriaaseq 95/5 atuutilerpat aningaasaliissutit sanaartornermut pinngittuunngilluinnarluni illunik nappartuinnermut atorneqassasut nakkutigilluinnassangaat.

Angallannermi, umiarsualiveqarnermi, nukissiuutini imeqarfinnilu immikkoortuni pilersaarusiornermi inuussutissarsiornikkut periarfissanik atuinnermut ikorfartuisuunissaa, taamaalillunilu nuna tamakkerlugu innuttaasunik sullissinerup naligiinnerulernissaanik qulakkeerinnittuujuarnissaa Siumumi pingaartitarilluinnarparput.

Mittarfinnik sanaartortitsineq kittaartumik aningaasalersuinerit ingerlalluarput. Qaqortumi, Ilulissani Nuummilu mittarfissanik sanaartornerit naammassineranni uneqqunagu. Siumumi nunap immikkoortuini suluusalinnut mittarfiit sanaartorneqarnissaat anguniakkatsinni erseqqissumik takuneqarsinnaapput. Taamaammat nunap immikkoortuini mittarfeeqqanut qulinut misissueqqaarnerit ingerlanneqartussat iluarisimaarparput. Taakkulu pilersaarusiorfigalungit suliaqarnikkut malitseqartinneqartussanngorput. Siusinnerusukkut misissueqqaarnerni Tasiilami Ittoqqortoormiinilu mittarfiit marluk sanaartornissaat inuiaqatigiit aningaasaqarnitsinnut pitsaasumik aningaasaliinerup kinguneqarnissaa ilisimaarineqarpoq. Kingorna Qeqertarsuup tunuani Kujataanilu inoqarfinni nunap immikkoortuini mittarfinnik pilersaarusiornissamut aningaasaliisoqassasoq aningaasanut inatsisissami isumaqatigiinniarnermi pingaartilluinnarsimavarput.

Siumumi nunap immikkoortuini umiarsualiveqarnikkut aserfallatsaaliinermi kinguaattooqqanerput arajutsisimangilarput. Taamaammat umiarsualivinnut immikkoortumut pilersaarutip nutarterneranut sulinerup naammassineqarnissaa aningaasanut inatsimmik isumaqatigiissuteqarnitsinni ilanngunneqarmat iluarisimaarparput. Taamatut nutarterineq umiarsualivinnik iluarsaassinernut taakkunangalu aningaasalersuinnermut kingusinnerpaamik 2024-mit 2025-mut aningaasanut inatsimmik suliaqarnissap tungaanut immikkut politikikkut isumaqatigiissuteqarnissamik pisinnaanngortitsivoq. Aammalu Takornariat nunap immikkoortuinut tikinnerminni nunamut ikaarnermi akitsuusiiffiginerisingut isertitaqarnerulernissarput sammisamut aningaasalersuutissanut ilapittuutaasussaapput. Umiarsualivinnut immikkoortumut pilersaarummut Naalackersuisut pingaarnersiuinissaat, tassanilu inoqarfinni minnerni pisariaqartitsinerit naapertuuttumik eqqumaffigineqarnissaat pingaarutilerujussuusussaavoq.

Erngup nukinganik nukissiorfinnik Nuummi allilerineq, Tasiilami allilerineq, Aasiaat Qasigianguit nutaamik sanaartornissat piviusunngortussanngornerat iluarisimaaqaarput. Siumumiillu Tasiilamut tunngatillugu pilersaarusionerq naammassipat tulleriiarinermi pingaarnersiuermi kingusinnerpaamik 2025-mi sanaartorerup aallartinnissaa pingaartitaraarput. Aammalu erngup nukissiorfiliortinnut tunngatillugu NunaGreen-imut ukiunut missingersuusionerfiusunut aningaasanut inatsisikkut aningaasaliiffiginera iluarisimaarlutigu.

Ukiut makkua silap pissusiata allanngornerujussua nunarsuatsinni tamani nalaateqqavarput. Sila qangamut sanilliullugu naatsorsoruminaallinikooqaaq. Tamatumalu kingunerisaanik inuussutissarsiortortatsinnut pitsaanngitsumik annertusiartortumik sunniuteqartarpoq ukiut tamaasaartumik. Taamaattumik partiit tamattaalluta Aalisartunut Piniartunut Savaatilinnullu silap pissusiata sunniinerlunnerini aningaasarsiornikkut eqquinerluttoqartillugu ikiorsiissutaasinnaasunik pilersitsineq angusaavoq annertoorujussuaq. Siumumiillu neriuutigaarput tassunga killiinnassanngitsungut. Tassami silap pissusiata allanngornerujussuata sunniutigiumaagassai siumut ilisimalinngisaannartussaavavut, kisianni qanoq iliuseqarfigisinaanerinut upalungaarsimalluta sillimmartaarfigisinaanavavut.

Aningaasanut inatsimmik siullermeerinninnitsinni Siumumiit oqariartuutigaarput MEERARTATSINNIK isumaginninnerput tulluusimaarutigisinaanatigu. Taamaakkaluartoq ilisimaaraarput angajoqqaartoq meerartaminnik isumalluilluartunik taakkualu tamatsinnut maligassiuilluartuupput, qutsatissaqarfigeqaavullu. Meeqqanik Angerlarsimaffiup avataanut inissiinermi ilaqutariit meeqqamik isumassuisussanngorlungit inuiaqatigiinni akisussaafferujussuarmik tunisakkatta atugaasa oqinnerulersitsiffiginissaanik alloriarneq annikkaluartoq, kisiannili taakkununga isumalerujussuaq, angusimasinnaagatsingu nuannaarutigeqaarput.

Erseqqissaqgerusupparpulli meeqqat angajoqqaaminniiginnarnissaannik suliniuteqartuarnissarput partiilersuunnangu suliarisariaqarparput. Taakkuuppummi siunissami nunatsinni aqutsisorilerumaagassavut. Kisiannili isumagineqarnissaminnik, allanillu isumassorneqarnissaminnik pisariaqartitsisut piujuartussaammata taakkunuuna pisussaaffeqarnerput kommunit sullissisullu ataatsimoorluta kivitseqatigiissutigissagipput pingaarutilerujussuavoq. Meeqqanik Inuusuttuaqqanillu ulloq unnuarlu paaqqinniffiit, ilaqutariit meeqqanik

angerlarsimaffimmini paaqutarinnittut, Inunnik isumaginnittoqarfinni sullissisut qutsavigaavut meeqqat atugarinnerulernissaannik isumassuinermi suliaannut annertooujussuarnut. Kisiannili nalunatigu killiffipput imaannaangitsorujussuummat, tamannalu aatsaat ataatsimoorussilluinnarnitsingut annikillisaaffigisinnaagatsingu.

Angajoqqaarsiat pikkorissartuartarnisaannik suliniutit ataavartuusariaqarput. Tamannalu ilinniarsimasunik (supervisionertitsisinnaasunik) pisariaqartitsivoq. Piumasaqaatit taakku ilaqutariinnik ilitersuisuuneq, ilaqutariinnut katsorsaasuuneq psykologiunerluunniit tunngavissaraat. Aammalu nalunatigu pisariaqartitatsinnik taakkunannga amingaateqarluta. Soorlu aamma inuleriffinni ajornartorsiut tamannarpiaq ajornartorsiutigigipput, tassa inuleriffiusuni tamani sulisussanik amingaateqarpungut tamatumalu qanoq iliornikkut aaqqiiffigisinnaanera eqqartuiffiginerusariaqarparput.

Nunatta aningaasarsiornikkut imminut napatinnissaanik siunnerfeqartuarnissarput qitiutitsinerpullu Siumumiit ilisarnaatitta ilangaat. Danskit Naalagaaffiata tapiissutai ullumikkut annertunerpaamik isumalluutigaaavut. Siumumiillu siullermeerinermi oqaatigaarput ukiut 15-init qaangiutsinnangit taakkua nungutittariaqarivut isumalluutigiuinnaarlungit. Tassa upperilluinnarparput siunissami aningaasarsiornikkut nammineerluinnarnissarput. Taassumalli tungaanut annertuunik suliassaarpungut, aamma nunanut allanut suleqateqarnitta annertusarnissaa eqqarsaatigalugu.

Avataaniik aningaasarsiornerput tamarmi aalisarnermeerpoq. Taamaammat taassuma saniatigut allanik isaatitsissutigisinnaasatsinnik toqqammaveqarnissarput massakkumiik aallunnerullugulu sukataarunnerusariaqarparput. Imeq, Aatsitassat, Erngup nukinga allarpasuillu periarfissaapput atulertariaqakkavut.

Aalisakkat nalittorsarnerat angussuarput aalisarnermik inatsisissap naammassillugu sularineratingut. Tamannalu timitaliiffigissagutsingu suliassarput pingaarnerpaaq tassaavoq ataatsimoorluinnarnissarput. Aalisartuugutta, aalisakkerinermik suliffissuarniikkutta - minnerunngitsumik aalisakkanik avammut niuerfiit peqatigilluinnarnerisingut. Upperaarpullu aalisarnermut inatsimmik nutaamik atuutitsilernitsinni, minnerunngitsumik sinerissap qanittuani isumalluutit pitsaasumik sinaakkusiiffiginerisingut tamanna timitaliiffigisinnaagipput. Erseqqissarlunguli SULEQATIGIILKUTTA. Taamaammat pingaartorujussuuvoq suliaqartut oqaloqatigiittuarnissaat - Tunisassiortuugutta Kattuffileriguttaluunniit.

Sinaakkutit pitsaasuunissaat maani inersuarmi ataatsimoorussilluta aaqqiiffiginissaat upperilluinnarparput. Taamaattumik sinerissap qanittuani aalisakkat pisassiissutissat aqutsivinnut assigiinngitsunut pisassiissutit aalisarnerup ingerlaannarnissaanik qulakkeerinniffiginissaat pingaarutilerujussuuvoq. Ukiup tullianut pisassiissutissat Naalakkersuisut aalajangersarlugit ingerlatileruttorpaat. Aalajangikkanili kingullerni takusinnaavarput Naalakkersuisut ilaatingut apeqqusersuisortaqartut.

Aqumiut avataasiornermi nunaqavissut ullumikkornit annerusumik atorluarneqarnissaat ataatsimoorullugu iliuuseqarfiginiarnerat iluarisimaarparput. Ilinniartitaanikkut sulii aallussinissarput arajutsisimanngilarput. Taamaammat ilinniartitaanermi annerusumik ingerlatsinissarput pingaartupilussuuvoq.

Nunatta kangiani Tasiilami pimoorussilluni aalisarnermik inuuniuteqarluni aningaasarsiateqarlunilu ineriartortitsineq aallartilluartoq isumalluarfigeqaarput. Taamatut killiffeqarneq piffimmi najugallit peqataalluarnerisingut siunissami Tasiilap nunaqarfittaani aalisarnikkut ineriartornerup pitsaasumik inerititaqarfiulluarnissaa isumalluarnaqaq. Taamaammat nangittumik aningaasaliiffiginera inissaminiilluinnarpoq. Nunap immikkoortuini Kujalleq, Ittoqqortoormiut aamma Qaanaaq inuutissarsiornikkut aningaasarsiornikkullu siuariartuutaasinnaasunik iliuuseqarfiginissaat pingaatilluinnarparput. Taamaattumik pingaaruteqarpoq iliuusissanik pilersarusiorfiginissaat.

Nunatsinni kulturikkut pisuussutitta inooriaatsimiippat, nerisaqarnitsinniippat, piorsarsimassutitsinniippat eqqumiitsuliortortavut, filmiortortattalu pitsaaneruseqarfiginissaat ingerlatsinissaasa attattuarnissaannik aallussiuarnissarput kinguaatsinnut ingerlattuartaqarparput. Tamatumani pinngitsoorsinnaanngilavut inuit kajumissutsiminnik suliaqartut, taakkuali ikiliartorput. Taamaammat ullumikkut timersornikkuuppat allarpassuarnilu inuit kajumissutsiminnik suliaqartut inuiaqatigiinni kivitseqataasut qutsavigerusuppavut. Pikkoreqaasi tulluusimaarnaqaasi.

Avannaata Qimussersuinut aningaasaliissutit KNQK qaffaaffigaavut, tamattutaaq Qajartortartunut.

Parisimi isumaqatigiisummut tunngasoq Inatsisartuni aalajangiiffiqqammerparput. Taasisutiginerani taasisinnaasut tamarmiulluta akuerseqataaffigisatsinnik. Tunganut ataatsimiititaliaq qulaajaalluni sulisimanera qutsatigeqaarput. Taamaalilluta tamatsinnut toqqissisimanartumik suliaq

ataatsimoorussinnaalersissimmangu. Suliassartaasalu timitalersornissaannut sulineq ukiut arlalissuit ingerlasussaassasut naatsorsuutigissuarput.

Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap isumaliutissiissutaa qulequttanik amerlasoorpassuarnik erseqqissaaffiusut, Siumumiit sulilluarsimanerannik iluarisimaaqaarput. Taamatullu killiffeqarnerput Naalakkersuisunik pitsaasumik suleqateqarnerup inerneraa. Taakkunungalu suleqatigilluarnerannut qujaffigaavut.

Isumaliutissiissummut qujaqaangut, allannguutissanullu akuersaarluta taaseqataassagatta oqaatingerusupparput.

Siullermeerinninnermi sinneqartoorniaannarluta sinneqartooruteqassanngittungut oqariartuuterput tigulluarneqarsimanera nuannaarutigeqaarput.

Naggataatigut nuannaarutigaarput aningaasaqarnitta siuariartortumik ingerlanera nangissinnaagatsigu, aamma ukiuni tulliuuttuni inuit atugaasa oqilisaaffiginissaat siunertaralugu Siumup sulinini nangissagaa qularutigineqassanngilaq.

Oqallilluarisi.

Karl Tobiassen
Siumut